הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שמ

ח טור. ט שבת ע"ה (ע"א).

ה (כג) (*)* ח מֵתָר (כד) * לִרְשׁם בְּצִפָּרֶן עַל (ט) [ט] הַסֶּפֶר * כְּמוֹ שֶׁרוֹשְׁמִין לְסִימָן, (כה) שֶׁאֵין זֶה דֶּבֶר (י) הַמִּתְקַיֵּם: ו ט חוּט שֶׁל תְּפִירָה שֶׁנִּפְתַּח, אָסוּר (יא) (כו) לְמָתְחוֹ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שָׁם: **ה [ט] הַסֶּפֶר.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב (סק״י), וְעַיִן לְעֵיל סִימָן ש״ו (סק״ה) וּבְשו״ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק אֶבֶן הָעֵזֶר (ח״ג סי׳ צ): **ו [יא] לְמָתְחוֹ.** וְעַיִן בְּגִנַּת וְרָדִים (כלל ג) סִימָן י״ז ס״ח י״ט, מַה שֶּׁמְּקַמְּטִין בֶּגֶד עַל יְדֵי תְּפִירַת מַחַט אֹרֶךְ אוֹ שֶׁראשָׁהּ אֶחָד עָב וְתוֹחֲבִין פַּעֲמַיִם וְשָׁלֹשׁ עַד שֶׁמַּסְפִּיק לְקֹמֶט כְּמוֹ תְּפִירָה, אִם מְקַיְּמִין אוֹתָם כֵּן, כְּגוֹן בִּגְדֵי נָשִׁים שֶׁמְּנִיחִין כֵּן בְּאָרְגּוֹ מְקֻמָּט עַל יְדֵי מַחַט שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לְהַטְרִיחַ שֵׁנִית, וְדַאי אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּשַׁבָּת. וַאֲפִלּוּ לִתְחֹב שׁוּלֵי הַבְּגָדִים לְמַעְלָה בְּשָׁעָה שֶׁעוֹסֵק בַּעֲבוֹדָתוֹ אוֹ בְּשָׁעָה הַלּוֹחֵץ עַל יְדֵי תְּחִיבַת מַחַט אַף עַל פִּי שֶׁאַחַר כָּךְ חוֹזֶרֶת וְשׁוֹמֶטֶת הַמַּחַט, אֵין לְהַתִּיר זוֹלְתִי לְדַעַת הָרַב רַבִּי יוֹאֵל (הו״ד בהגהות מרדכי פ״ד סי׳ תנז) דְּמִתִּיר בְּתְפִירָה שֶׁאֵינוֹ לְהִתְקַיֵּם, וְהָכָא אֶחָד חוֹלֵק וְהוּא חָזַר וְהֵשִׁיב לוֹ, וּמִסּוֹף דְּבָרָיו מֻשְׁמָע שֶׁאֵין לְהַחְמִיר בְּתְחִיבָה זוֹ כִּי אִם בְּעוֹשֶׂה עַל דַּעַת שֶׁיִּתְקַיֵּם, עַיִן שָׁם:

בְּאֵר הֵיטֵב

שְׁטָרֵי הַדְיוֹטוֹת אֵינוֹ חָשׁוּב כָּתָב, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״י) תְּמַהֲנִי דְּהָא הָרַמְבַּ״ם (פי״א ה״י) כָּתַב דְּהַכּוֹתֵב בְּכָל כָּתָב וּבְכָל לָשׁוֹן חַיָּב וַאֲפִלּוּ מִשְׁנֵי סְמָנִיּוֹת, וּפֵרֵשׁ הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה אֲפִלּוּ אֵינָן אוֹתִיּוֹת יְדוּעוֹת רַק סִימָן בָּעָלְמָא, כְּגוֹן נוּנִי״ן הַפּוּכִין גַּבֵּי ״וִיהִי בִּנְסֹעַ״, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהָא דְּבָעֵי זֵיינִי״, הֵיינוּ בְּכָתַב אַשּׁוּרִית דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא זֵינָן לֹא נִגְמְרָה מְלֶאכְתָּן, וַאֲפִלּוּ דִּבְכְתָבֵינָה דָּקָה נַמֵּי פְּטוּר כֵּיוָן שֶׁהוּא כָּתָב שֶׁלֹּהֶן לְמָה לֹא יִתְחַיֵּב, וְכֵן כָּתַב הָרַב בֵּית יוֹסֵף בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן קכ״ו (ו״ה הגט כשר) לְעִנְיַן גֵּט. גַּם בְּתוֹסְפוֹת בְּגִטִּין דַּף ח׳ (ע״ב ד״ה אע״ג) וְסוֹף פֶּרֶק מְרַבֶּה (פ׳ ד״ה אומר) אִיתָא בְּהָדְיָא דְּהֵנִי דְּאוֹרַיְתָא, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא דִּפְלִיג עַל הָרַמְבַּ״ם וְעַיִן בְּשִׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (לו: אות א) בְּעִנְיַן הַזִּיּוּנִין שֶׁהֶאֱרִיךְ. עַד כָּאן לְשׁוֹן הַמָּגֵן אַבְרָהָם. **ו (יא) לְמָתְחוֹ.** מַחַט שֶׁנִּתְעַקְּמָה אֲפִלּוּ מֵעֵט, אָסוּר לְקַשְׁקְשׁוֹ. סַפָּר הַזִּכְרוֹנוֹת (זכרון ט. המכה בפטיש) כָּנָסֶת הַגְּדוֹלָה (סי׳ שב הגב״י), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י יא). הַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת וְקָשַׁר, אוֹ שֶׁלֹּא אָץ עַל פִּי שֶׁלֹּא קָשַׁר, חַיָּב. וּכְשֶׁקָּשַׁר חַיָּב נַמֵּי מִשּׁוּם קוֹשֵׁר. הָרַב עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא (פ״ז מ״ב). וְהַקּוֹרֵעַ עַל מְנָת לְתְפֹּר, חַיָּב:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נֶהֱגִין זֶה עִם זֶה וְאֵין מְחַסְּרִין מַעֲשֶׂה לְקֵרְיָתָן, אֲבָל אִם כָּתַב אוֹת אַחַת אִם הָיָא גְּדוֹלָה וְיֵשׁ בְּמִקּוֹמָהּ כְּדֵי לִכְתֹּב שְׁתַּיִם, חַיָּב. אַחַת בָּאָרֶץ וְאוֹת אַחַת בַּקּוֹרָה אוֹ שֶׁכָּתַב עַל שְׁנֵי כָּתְלֵי הַבַּיִת וְהָיוּ רְחוֹקִין זֶה מִזֶּה אוֹ עַל שְׁנֵי דַּפֵּי פִּנְקָס (מה) בְּאֹפֶן שֶׁאֵין [דְּהַיְינוּ בְּגֵב יָדוֹ שֶׁאָחַז הַקּוֹלְמוֹס בְּאֶצְבְּעוֹתָיו וְהָפַךְ יָדוֹ וְכָתַב] בְּרֶגֶל בְּפִיו וּבְמַרְפְּקוֹ [אֲצִילֵי יָדַיִן], פְּטוּר מִפְּנֵי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ כְּתִיבָה בְּכָךְ, וּמִכָּל מָקוֹם אִיסּוּרָא יֵשׁ אֲפִלּוּ בְּרֶגֶל הַכַּהֲאי גַּוְנָא. אַשֶּׁר שֶׁכָּתַב בִּימִינוֹ שֶׁהִיא לוֹ כִּשְׂמאל כָּל אָדָם, פָּטוּר, וְאִם כָּתַב בִּשְׂמאלוֹ, חַיָּב. וְהַשּׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו בְּשָׁוֶה וְכָתַב בִּין בִּימִינוֹ בֵּין בִּשְׂמאלוֹ, חַיָּב. קָטָן אוֹחֵז בְּקּוֹלְמוֹס וְגָדוֹל אוֹתוֹ בְּיָדוֹ וְכוֹתֵב, חַיָּב שֶׁהוּא הָעִקָּר בַּמְּלָאכָה וְהַקָּטָן לָאו כְּלוּם עֲבִיד. גָּדוֹל אוֹחֵז בְּקּוֹלְמוֹס וְקָטָן אוֹחֵז בְּיָדוֹ וְכוֹתֵב, פָּטוּר דְּכָזֶה הַגָּדוֹל לֹא עֲבִיד כְּלוּם, וְאִם הָאוֹחֵז בְּקּוֹלְמוֹס נִתְכַּוֵּן לְסַיְּעוֹ, תַּלְיָא הַחִיּוּב בָּהָאוֹחֵז בַּקּוֹלְמוֹס [כָּךְ הוּא לְפִי נוּסְחַת הַגְּרַ״א בְּתוֹסָפְתָּא (פי״ב ה״י) עַיִן שָׁם]. הַכּוֹתֵב עַל מְנָת לְקַלְקֵל הָעוֹר, (מז) חַיָּב שֶׁאֵין חִיּוּבוֹ עַל מְקוֹם הַכְּתָב אֶלָּא עַל הַכְּתָב, אֲבָל הַמּוֹחֵק עַל מְנָת לְקַלְקֵל פָּטוּר. ח) הָרוֹשֵׁם רְשָׁמִים וְצוּרוֹת בַּכֹּתֶל בְּשָׁעַר וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן כְּדֶרֶךְ שֶׁהַצַּיָּרִים רוֹשְׁמִים, (מח) הֲרֵי זֶה תּוֹלְדַת כּוֹתֵב וְחַיָּב מְשׁוּם כּוֹתֵב [וְאִם עוֹשֶׂה צוּרָה בִּכְלִי צוּרָה [הַיְינוּ שֶׁהַכֶּלִי עוֹמֵד לְכָךְ לְנָאוֹתָהּ. רַשַׁ״י (עה״ כ: ד״ה הצר)] אֲפִלּוּ עוֹשֶׂה מִקְצָתָהּ, (מט) חַיָּב מְשׁוּם מַכֶּה בְּפַטִּישׁ שֶׁהִיא גְּמַר מְלַאכְתָּהּ שֶׁל הַכְּלִי], וְכֵן הַמּוֹחֵק אֶת הָרְשׁוּם כְּדֵי לְתַקֵּן, הֲרֵי זֶה תּוֹלְדַת מוֹחֵק וְחַיָּב. אָסוּר (נ) לְחַבֵּר אוֹתִיּוֹת שֶׁל כֶּסֶף לְפָרְכֶת וְכַיּוֹצֵא בּוֹ, דְּהוּא כְּעֵין כּוֹתֵב, (נא) וְכֵן אָסוּר לְהָסִיר מֻמְּנוּ, דְּהוּא כְּעֵין מוֹחֵק, וְעַיִן בְּחַיֵּי אָדָם כְּלָל ל״ז (ס״ו) מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה. וַעֲתָּה נִבְאֵר קְצָת מַעֲנְיְנֵי מְחִיקָה וְשִׁרְטוּט. הַמּוֹחֵק כָּתַב עַל מְנָת לִכְתֹּב בְּמִקּוֹם הַמְּחָק שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, חַיָּב, וַאֲפִלּוּ אוֹת

(*) הביאור הלכה השייך לעמוד זה נדפס בעמוד הבא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מה) הֵיינוּ בְּאֶמְצַע, שְׁחָסֵר קְצִיצָה לְקַרְנָן, [ן]הָרַמְבַּ״ם (פי״א ה״י) **מְחַיֵּב בָּזֶה בְּכָל גְּוָנַי: (מו)** רַמְבַּ״ם (שם ה״ט): **(מז)** רַמְבַּ״ם (שם ה״י): **(מח)** רַמְבַּ״ם (שם ה״ז), וּמִקּוֹרוֹ מִירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק כָּלָל גְּדוֹל (פ״ו ה״ב), וְעַיִן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה במשקין וד״ה מותר): **(מט)** גְּמָרָא (ע״ז) [ע״ה] (ע״ב) וְרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק י׳ מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (הט״ז): **(נ)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(נא)** שֻׁלְחָן עָרֵב שִׁטִּים (סי׳ ג, הכותב): **(נב)** עַיִן בְּבֵאוּר הֲלָכָה לְעֵיל (ד״ה המחק דיו) שֶׁהַבַּאנוּ דַּעַת הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״י) כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ וְכַמָּה רְאָיוֹת לָזֶה, וְאַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּסֵפֶר עִקְּרֵי דִּינִים (סי׳ יד אות עא) בְּשֵׁם סֵפֶר טַל אוֹרוֹת (מלאכת המחק) שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן כֵּן בְּהָדְיָא כֵּן: **(נג)** רַמְבַּ״ם (פי״א הי״ז), וּכְבֵירָא לֵיהּ דְּשִׁרְטוּט זֶה כִּשְׁאָר שִׁרְטוּט שֶׁבַּשׁ״ס: **(נד)** כֵּן אִיתָא בְּרַשׁ״י (עה: ד״ה ועיילו) דְּזֶהוּ מִשְׁרָטֵט וְכֵן הוּא. כְּמוֹ קֶלֶף, אֶלָּא דַּאֲדַי דְּמֵירֵי בְּשָׁרְטֵט בִּכְלִי דְּמִתְקַיֵּם הַשְׁרִיטָה יוֹתֵר:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) בשו״ע הרב (ס״ז) הביא שתי הדעות, וכתב שירא שמים יחמיר לעצמו כדבריהם.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(כז) מְשׁוּם תּוֹפֵר: ז׳ (כח) 'אוֹתָם (יג) שֶׁמְּהַדְּקִים הַבָּגָדִים סָבִיב זְרוֹעוֹתֵיהֶם עַל יְדֵי הַחוּט שֶׁמּוֹתְחִין אוֹתוֹ וּמִתְהַדֵּק, אָסוּר לְמָתְחוֹ אֶלָּא אִם כֵּן יִהְיוּ הַנָּקָבִים (כט) רְחָבִים קְצָת וּמְתֻקָּנִים (ל) בְּתְפִירָה (יג) בְּעגוּל:

י טוּר בְּשֵׁם רַבֵּנוּ פְּרָץ (בהגהותיו לספ״ק מצוה רפב הג״ה טז) וּמָרְדְּכַי פֶּרֶק ז׳ דְּשַׁבָּת (סי׳ שסח) וְהַגָּהוֹת מֵימוֹנִי פֶּרֶק י׳ (דפוס קושטא ה״ט) וְשָׁאר פּוֹסְקִים.

בֵּאוּר הֲלָכָה

ז׳ (יג) שֶׁמְּהַדְּקִים. וְאִם נִמְלַךְ לִפְעָמִים לְהַנִּיחָם כָּךְ לְעוֹלָם, אָסוּר לְהַדְּקָן בְּשַׁבָּת. מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב): (יג) בְּעגוּל. וְאֵז אֲפִלּוּ הַחוּט תָּחוּב בְּמַחַט נְקוּבָה שָׁרִי. שַׁבְּלֵי לָקֶט (סי׳ קח):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(כז) **מְשׁוּם תּוֹפֵר.** וְהָעוֹשֶׂה כֵּן חַיָּב חַטָּאת [גְּמָרָא (עה.)], וְהוּא (נט) שֶׁעֲשָׂה הַקֶּשֶׁר לְבַסּוֹף אֲפִלּוּ אֵינוֹ שֶׁל קַיְמָא, אֲבָל בְּלֹא קֶשֶׁר כְּלָל (ס) פָּטוּר, וְאִם יִתְפָּרְדוּ שְׁלֹשׁ תְּפִירוֹת וּמִתְחָן חַיָּב אַף בְּלֹא קֶשֶׁר [אַחֲרוֹנִים]. וְאַבָּא נְבָאר קְצָת דִּין תּוֹפֵר. הַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת חַיָּב, וְהוּא שֶׁקָּשַׁר רֹאשֵׁי הַחוּט מִכָּאן וּמִכָּאן כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁמֹט, וַאֲפִלּוּ לֹא עָשָׂה קֶשֶׁר כְּלָל. וְעַל כֵּן אוֹתָן הָאֲנָשִׁים שֶׁתּוֹחֲבִין הַקְּרָיֵי״ז עִם הַבֶּגֶד בְּמַחַט בְּשִׁתֵּי תְּכִיפוֹת, לְאו שֶׁפִּיר עָבְדֵי [קָרְבָּן נְתַנְאֵל (פ״ז אות ג)], וְאִם עָשָׂה שָׁלֹשׁ תְּפִירוֹת חַיָּב אַף בְּלִי קֶשֶׁר, שֶׁהֲרֵי מִתְקַיֶּמֶת הַתְּפִירָה [רַמְבַּ״ם (פ״י ה״ט)]: ז׳ (כח) **אוֹתָן שֶׁמְּהַדְּקִין.** דַּרְכָּן הָיָה לִתֵּן חוּט בְּתוֹךְ הַבַּיִת יָד שֶׁעַל זְרוֹעוֹ, דְּכְשֶׁרוֹצֶה לְהַדְּקוֹ הָיָה מוֹתֵחַ הַחוּט וּמִתְהַדֵּק הַיְטֵב: **(כט) רְחָבִים קְצָת וּמְתֻקָּנִים,** דְּאִז אֵינוֹ דּוֹמֶה כְּלָל לְתוֹפֵר, (סב) דְּהָוֵי כְּמַאן דְּמַכְנֵיס קְרָסִים בְּלוּלָאוֹת, כֵּיוָן דְּמִתְקַן לָזֶה בְּתְמִידוּת לְמָתְחוֹ וּלְהַדְּקוֹ כְּשֶׁלּוֹבְשׁוֹ וְכֵן לְרַפּוֹתוֹ כְּשֶׁרוֹצֶה לְפָשְׁטוֹ. (סג) וְאִם אֵין מְהַדְּקוֹ יָפֶה וְנִמְלַךְ לְפָעָמִים לְהַנִּיחוֹ כָּךְ לְעוֹלָם וּלְפָשְׁטוֹ כְּשֶׁהוּא מְהֻדָּק, אָסוּר לְהַדְּקוֹ בְּשַׁבָּת: (ל) **בִּתְפִירָה.**

בֵּאוּר הֲלָכָה

שְׁלֹנוּ בְּדֶרֶךְ (ע״ז) [ע״ה] עֲמוּד ב׳ מְשׁוּם צוֹבֵעַ רַק מְשׁוּם מַכָּה בְּפַטִּישׁ, וּבְמֶה שֶׁכָּתַבְנוּ תּוֹסֶ׳ הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ו׳. **וְאַגַּב דְּאַיְירִינַן בְּדִינֵי כְּתִיבָה רָאִיתִי לְהַעִיר בְּכָאן דָּבָר אֶחָד שֶׁנִּתְקַשֶּׁה לִי, הִנֵּה רַשׁ״י בַּמִּשְׁנָה** (קד: ד״ה על שני לוחי) **דְּכָתַבְן עַל שְׁנֵי לוּחֵי פִּנְקָס, כָּתַב, שֶׁהֵן טוּחִין בְּשַׁעֲוָה מִיקְרֵי דָּבָר הַמִּתְקַיֵּם, וְכֵן מִסְתַּבְּרָא דְּלֹא גְּרִיעָא שַׁעֲוָה מֵחֶלֶב הַקָּרוּשׁ דְּאִיתָא בְּתוֹסָפְתָּא** (פי״ב ה״ט) **דְּחֶלֶב הַכּוֹתֵב עָלָיו, וּלְקַמָּן בְּסִימָן תקמ״ה סָעִיף ז׳ אִיתָא דִּבְלוּחוֹת שֶׁל שַׁעֲוָה הָוֵי דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם וְכָתַב שָׁם** (הגָּ״א) **דְּאַף בְּשַׁבָּת פָּטוּר.** וּבְעִנְיַן מְחִיקָה הָעֲתִקְתִּי עִקָּרוֹ מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (פי״א ה״ט), וּמַה שֶּׁכָּתַב עַל מְנָת לַכְתֹּב בְּמָקוֹם הַמְּחִק, נִרְאֶה דְּלִמַּד כֵּן מִמַּה שֶׁאָמַר בַּגְּמָרָא וּפָסַק כֵּן הָרַמְבַּ״ם (פ״א ה״ח) דְּסוֹתֵר עַל מְנָת לִבְנוֹת בְּמְקוֹמוֹ הָוֵי סוֹתֵר וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם בְּדֶרֶךְ ל״א עַמּוּד ב׳. **כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים** (מש״ז סק״א) **דְּהָא דְּבָעִינַן מוֹחֵק עַל מְנָת לִכְתֹּב, הַיְינוּ שֶׁמְּתַכְּוִין שֶׁיְּהֵא רָאוּי אֵימָת שֶׁיִּרְצֶה לִכְתֹּב עָלָיו שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, וְלֹא שֶׁיְּתַכְּוִין לִכְתֹּב עָלָיו בְּשַׁבָּת, וְפָשׁוּט:**

ה * מֵהֵיכָן וְכוּ׳. **הִנֵּה הַב״ח** (ס״ג) **וְהַט״ז** (סק״ד) **הִקְשׁוּ עַל דִּבְרֵי הַטּוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ מִמַּתְנִיתִין** (קג.) דְּפָרָק הַבּוֹנֶה, דְּרוֹשֵׁם הוּא כְּמוֹ כוֹתֵב שֶׁכֵּן רוֹשְׁמִין עַל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן לֵידַע אֵיזוֹ בֶּן זוּגוֹ וְאִם הָיָה רוֹשֵׁם שְׁתֵּי רְשִׁימוֹת בְּדָבָר הַמִּתְקַיֵּם חַיָּב חַטָּאת, אִם כֵּן בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם צָרִיךְ לִהְיוֹת אָסוּר מִדְּרַבָּנָן וְכִדְאִיתָא בְּמִשְׁנָה שָׁם (קד:) לְעִנְיַן כּוֹתֵב בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף ד׳, **וְלָכֵן פָּסַק הַב״ח מִכֹּחַ זֶה דְּלֹא כְּהִטּוּר וְהִמְחַבֵּר, וְכָתַב דְּאָסוּר לִרְשֹׁם בְּצִפָּרֶן אַף רֶשֶׁם אֶחָד** וְהֵבִיאוֹ הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״י), וְהַט״ז הָאֲרִיךְ בָּזֶה וּמִישַׁב כָּל הַקּוּשְׁיוֹת הַנַּ״ל מִכָּל שֶׁכֵּן דְּלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה לוֹמַר דְּהַשּׁוֹטֵר סַלְּיָרָא לֵיהּ שֶׁאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַב עוֹבַדְיָה בְּרַטְנוּרָא (פ״ב מ״ג), וְאִם כֵּן רוֹשֵׁם שְׁרִיטוֹת בְּעָלְמָא אֵינוֹ בִּכְלַל כּוֹתֵב כְּלָל, וְאָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן, וּלְכָךְ בְּדָבָר שֶׁאֵין מִתְקַיֵּם מַהֵר לִגְמֹר, עַיֵּן שָׁם, וְדָבָר בָּרוּר הוּא שֶׁכֵּן גַּם כֵּן דַּעַת הָרִי״ף (לז:) וְהָרֹא״שׁ (פי״ב סי׳ ב) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יב חלק יד) דְּלֹא כְּרַבִּי יוֹסֵי, דַּהֲרֵי כֻּלָּם פָּסְקוּ דִּכְוָתֵהּ בִּשְׁמֹאל פָּטוּר אִם לֹא בְּשׁוֹלֵט בְּשִׁתֵּי יָדָיו, וְזֶה הוּא דְּלֹא כְּרַבִּי יוֹסֵי וְכִדְאִיתָא בַּגְּמָרָא שָׁם (קג.), וְזֶהוּ גַּם כֵּן טַעַם הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. אֲכָן הַדַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות א) הֵבִיא בְּשֵׁם הָאוֹר זָרוּעַ (ח״ב סי׳ עג) לְאִסּוּר, דְּחִשֵּׁשׁ לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי דְּרוֹשֵׁם חַיָּב כְּמוֹ כוֹתֵב וְאִם כֵּן בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם אָסוּר מִדְּרַבָּנָן, **וְכָתַב בְּכֶנֶסֶת הַגְּדוֹלָה** (שכנה״ג הגה״ט אות ב) **דְּרְאוּי לִירֵא שָׁמַיִם לְהַחְמִיר בָּזֶה וְכֵן כָּתַב בְּבִרְכֵי יוֹסֵף** (שיורי ברכה אות ב), וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי עוֹד לְקַמָּיהּ (ד״ה כמה) בְּטַעַם דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. [הַגָּ״א וְאַגַּב אֶכְתֹּב דְּבַר פְּלָא שֶׁרָאִיתִי בְּמַגִּיד מִשְׁנָה פֶּרֶק י״א מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת הֲלָכָה י״ז דִּבּוּר הַמַּתְחִיל רוֹשֵׁם וְכוּ׳, עַל מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ״ם שָׁם בַּהֲלָכָה י״ז רוֹשֵׁם תּוֹלְדוֹת כּוֹתֵב הוּא, כֵּיצַד הָרוֹשֵׁם רְשִׁמִים וְצוּרוֹת בְּכֹתֶל בְּשֶׁשָּׁר וְכִיוֹצֵא בָהֶן וְכוּ׳, וְכָתַב עַל זֶה הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, רוֹשֵׁם תּוֹלְדָת כּוֹתֵב, מִשְׁנָה בְּהַבּוֹנֶה (שם) אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לֹא חַיְבוּ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֶלָּא מִשּׁוּם רוֹשֵׁם שֶׁכֵּן כּוֹתְבִין עַל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן לֵידַע אֵיזֶהוּ בֶּן זוּגוֹ, וּפֵרַשׁ רַבֵּנוּ בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה (פי״ב מ״ג) שֶׁדַּעַת רַבִּי יוֹסֵי הָיָה שֶׁהָרוֹשֵׁם הוּא אָב בְּפָנֵי עַצְמוֹ, וּכְתִיבַת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת בְּלִבַּד הוּא מִשּׁוּם רוֹשֵׁם לְפִי שֶׁכָּךְ הָיוּ עוֹשִׂין בַּמִּשְׁכָּן, וְאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ אֶלָּא תּוֹלֶדֶת הַכּוֹתֵב הוּא, עַד כָּאן לְשׁוֹן הָרַב הַמַּגִּיד. וְלֹא יָדַעְתִּי בְּאוּרוֹ, דַּהֲלֹא כּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת הוּא כּוֹתֵב מַמָּשׁ וְלֹא תּוֹלֶדֶת כְּדַאִיתָא בַּמִּשְׁנָה דַּף ע״ג (ע״א), וְאִם לוֹמַר דְּכַוָּנָתוֹ לְעִנְיַן רְשִׁימָה דַּשְׁרִיטוֹת בְּעָלְמָא דְּהוּא תּוֹלֶדָה דִּכּוֹתֵב, וּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ״ם שָׁם דְּאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי הַיְינוּ דְּאֵינוֹ אֵב בְּפָנֵי עַצְמוֹ, גַּם זֶה אֵינוֹ, דְּהָרַמְבַּ״ם שָׁם לֹא מַיְירֵי בְּעִנְיַן שְׁרִיטוֹת כְּלָל אֶלָּא לְעִנְיַן אִם כְּתִיבַת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת חִיְּבוּ מִשּׁוּם כּוֹתֵב אוֹ מִשּׁוּם רוֹשֵׁם, עַיֵּן שָׁם, וּמַה דְּאִיתָא שָׁם בַּגְּמָרָא (ק״ג) עַמּוּד ב׳ דִּלְרַבִּי יוֹסֵי אִם שָׁרַט שְׁתֵּי שְׁרִיטוֹת חַיָּב, מְפֹרָשׁ נִקְּטָה לָן זֶה כֵּיוָן דִּכְטִיבְרָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי דְּשִׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֵינָן בִּכְלָל כְּתִיבָה עַדַיִן וְרַק מִשּׁוּם רוֹשֵׁם חַיָּב דְּהוּא סִימָן בְּעָלְמָא, אִם כֵּן אֲפִלּוּ שְׁתֵּי שְׁרִיטוֹת גַּם כֵּן בִּכְלָל זֶה, וּמְפֹרָשׁ לְהָרַמְבַּ״ם דְּפָסַק בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה דְּאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי אֶלָּא דְּשִׁתֵּי אוֹתִיּוֹת חִיְּבוּ אִם כּוֹתְבִין אוֹתָן לְעִנְיַן רְשִׁימָה דְּהוּא בִּכְלַל מְלָאכָה, דִּבְקַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן הָיוּ כּוֹתְבִין אוֹתִיּוֹת וְכִדְמְשַׁמַּע בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה שָׁם, וְכֵן מְשַׁמַּע בִּבְרַיְיתָא (קג:) דְּרַבִּי יוֹסֵי לְטַעְמֵיהּ חִדֵּשׁ דִּין זֶה דְּשְׁרִיטָה בִּכְלַל מְלָאכָה הוּא, דְּמַסְיֵם לְפִיכָךְ אִם שָׁרַט שְׁרִיטָה אַחַת וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם, מְשַׁמַע דְּלִתַּנָּא קַמָּא שְׁרִיטָה אֵינָהּ בִּכְלַל מְלָאכָה כְּלָל, וְכֵן מִמַּה דְּפָסַק דְּהַכּוֹתֵב בִּשְׂמֹאל פָּטוּר וְכַנַּ״ל, וְכֵן מִמַּה דְּפָסַק בַּהֲלָכָה י׳ בְּעִנְיַן כּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת דְּדַוְקָא כְּשִׁישׁ בָּזֶה אֲיזֶה תָּבָה כְּגוֹן שֵׁשׁ תֵּת חַיָּב, אֲבָל אִלְּ״ף אִלְּ״ף פָּטוּר וְכֵן מִקּוֹר לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ״ם דִּפְּה הוּא לְקֻלָּא, דְּהֵי רוֹשֵׁם שְׁזָכַר הָרַמְבַּ״ם בְּעִנְיַן אַחַר הוּא, דַּהֲלֹא מְסַיֵּם כֵּיצַד הָרוֹשֵׁם רְשִׁמִים וְכוּ׳ [וְדִבְרֵיהֶן מְבֹאָר בְּהָדְיָא בִּירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק כְּלָל גְּדוֹל בַּהֲלָכָה ב׳ עַיֵּן שָׁם], וְלֹא זָכַר כְּלָל מַעְנְיַן רְשִׁימַת שְׁרִיטוֹת, מַשְׁמַע דְּסִבְרָא לֵיהּ דְּזֶה אֵינוֹ בִּכְלַל כּוֹתֵב כְּלָל, וְכֵן מִמַּה דְּפָסַק דְּהַכּוֹתֵב בִּשְׂמֹאל פָּטוּר וְכַנַּ״ל, וְכֵן מִמַּה דְּפָסַק בַּהֲלָכָה י׳ בְּעִנְיַן כּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת דְּדַוְקָא כְּשִׁישׁ בָּזֶה אֲיזֶה תָּבָה כְּגוֹן שֵׁשׁ תֵּת חַיָּב, אֲבָל אִלְּ״ף אִלְּ״ף פָּטוּר וְכֵן מִקּוֹר לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ״ם דִּפְּה הוּא לְקֻלָּא, דְּהֵי רוֹשֵׁם שְׁזָכַר הָרַמְבַּ״ם בְּעִנְיַן אַחַר הוּא, דַּהֲלֹא מְסַיֵּם כֵּיצַד הָרוֹשֵׁם רְשִׁמִים וְכוּ׳ [וְדִבְרֵיהֶן מְבֹאָר בְּהָדְיָא בִּירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק כְּלָל גְּדוֹל בַּהֲלָכָה ב׳ עַיֵּן שָׁם], וְלֹא זָכַר כְּלָל מַעְנְיַן רְשִׁימַת שְׁרִיטוֹת, מַשְׁמַע דְּסִבְרָא לֵיהּ דְּזֶה אֵינוֹ בִּכְלַל כּוֹתֵב כְּלָל, וְכֵן מִמַּה דְּפָסַק דְּהַכּוֹתֵב בִּשְׂמֹאל פָּטוּר וְכַנַּ״ל, וְכֵן מִמַּה דְּפָסַק בַּהֲלָכָה י׳ בְּעִנְיַן כּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת דְּדַוְקָא כְּשִׁישׁ בָּזֶה אֲיזֶה תָּבָה כְּגוֹן שֵׁשׁ תֵּת חַיָּב, אֲבָל אִלְּ״ף אִלְּ״ף פָּטוּר וְכֵן מִקּוֹר לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ״ם דִּפְּה הוּא לְקֻלָּא, דְּהֵי רוֹשֵׁם שְׁזָכַר הָרַמְבַּ״ם בְּעִנְיַן אַחַר הוּא, דַּהֲלֹא מְסַיֵּם כֵּיצַד הָרוֹשֵׁם רְשִׁמִים וְכוּ׳ [וְדִבְרֵיהֶן מְבֹאָר בְּהָדְיָא בִּירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק כְּלָל גְּדוֹל בַּהֲלָכָה ב׳ עַיֵּן שָׁם], וְלֹא זָכַר כְּלָל מַעְנְיַן רְשִׁימַת שְׁרִיטוֹת, מַשְׁמַע

עַל יְדֵי הַגְּהָתוֹ, אֲבָל הָכָא אֵינוֹ עוֹשֶׂה אֶלָּא קָו לְזִכָּרוֹן וְהַתְּקוֹן מַעֲשֶׂה אַחַת שַׁבָּת. וְאוּלַי דְּכַוָּנַת הַפְּרִי מְגַדִּים כְּשֶׁמּוֹחֵק הָאוֹת עַל יְדֵי רְשִׁימַת צִפָּרְנוֹ, וְדוֹחֵק דִּבְנִדְאִי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לֹא מַיְירֵי בְּאֹפֶן זֶה וּמֵאי קָא מַשְׁמַע לָן:

* **כְּמוֹ שֶׁרָּשְׁמִין.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק כד) בְּמַה שֶׁכָּתַב דְּלַעֲשׂוֹת כְּמִין אוֹת אָסוּר, וְהוּא מִדִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ (ס״ה) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְהִנֵּה מִדִּבְרֵי הַגְּרַ״א בְּסָעִיף ד׳ שֶׁהוֹכִיחַ דִּסְבִירָא לְהוּ שָׁם בִּגְמָרָא דְּאַלְ״ף אַלְ״ף דְּאַאֲזַרְךָ׳ לֹא מִיחַיֵּב, עַל כָּרְחָךְ דִּסְבִירָא לְהוּ גַּם כֵּן דִּרְשִׁימוֹת בְּעָלְמָא פָּטוּר:

* **דְּרָשַׁם וְכוּ׳.** **עַיֵּן בְּפְרֵי מְגַדִּים** (מש״ז סק״ד) **שָׁכָתַב וּמִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁעוֹשֶׂה בְּצִפָּרֶן רוֹשֵׁם עַל טָעוּת בְּסֵפֶר, יֵרָאֶה דְּאָסוּר, דְּמִגִּיהַּ [וְ]מְתַקֵּן כְּכָךְ וְחוֹשְׁשָׁנִי לְחַשָּׁאת** עַיֵּן שַׁבָּת ק״ד ב׳, וְזֶרְקָא לְרֹשֶׁם לְזִכָּרוֹן וְכַדּוֹמֶה יֵשׁ לוֹמַר דְּשָׁרֵי, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. **וּמִדִּבְרֵי שְׁאָר אַחֲרוֹנִים לֹא מַשְׁמַע כֵּן, וְהַדִּין עִמָּם, דְּהָתָם בְּשַׁבָּת ק״ד מַיְירֵי בְּמְתַקֵּן הָאוֹת עַל יְדֵי הַגְּהָתוֹ, אֲבָל הָכָא אֵינוֹ עוֹשֶׂה אֶלָּא קָו לְזִכָּרוֹן וְהַתְּקוֹן מַעֲשֶׂה אַחַת שַׁבָּת. וְאוּלַי דְּכַוָּנַת הַפְּרִי מְגַדִּים כְּשֶׁמּוֹחֵק הָאוֹת עַל יְדֵי רְשִׁימַת צִפָּרְנוֹ, וְדוֹחֵק דִּבְנִדְאִי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לֹא מַיְירֵי בְּאֹפֶן זֶה וּמֵאי קָא מַשְׁמַע לָן:**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ז׳ (נט) כֵּן כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים: (ס) א]וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק טו) **שֶׁמְּצַדֵּד דְּמִכָּל מָקוֹם אִסּוּר מְדַרְבָּנָן,** וְאֶפְשָׁר דְּמָשׁוּם הָכִי כָּתַב הַמְחַבֵּר בִּלְשׁוֹן אָסוּר וְלֹא חִיְּבוּ, כְּדֵי לְכלל גַּם בְּאֹפֶן זֶה. **וּבִקְרֵי מְגַדִּים** (א״א ס״ק יא) **מְצַדֵּד דְּלְקַמָּן חַיָּב אַף בְּלֹא קֶשֶׁר, כְּגוֹן שֵׁשׁ עוֹד תְּפִירוֹת מִלְּבַד אֵלּוּ שֶׁנִּתְפָּרְדוּ, וּלְכָךְ חַיָּב אַף בְּמִתַּח שְׁתֵּי תְּפִירוֹת שֶׁנִּתְפָּרְדוּ מִלְּבַד אֵלּוּ** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק נט) בְּמַה שֶׁכָּתַב דְּלַעֲשׂוֹת כְּמִין אוֹת אָסוּר, וְהוּא מִדִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ (ס״ה) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְהִנֵּה מִדִּבְרֵי הַגְּרַ״א בְּסָעִיף ד׳ שֶׁהוֹכִיחַ דִּסְבִירָא לְהוּ שָׁם בִּגְמָרָא דְּאַלְ״ף אַלְ״ף דְּאַאֲזַרְךָ׳ לֹא מִיחַיֵּב, עַל כָּרְחָךְ דִּסְבִירָא לְהוּ גַּם כֵּן דִּרְשִׁימוֹת בְּעָלְמָא פָּטוּר:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ז׳ (נט) כֵּן כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים: (ס) א]וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק טו) **שֶׁמְּצַדֵּד דְּמִכָּל מָקוֹם אִסּוּר מְדַרְבָּנָן,** וְאֶפְשָׁר דְּמָשׁוּם הָכִי כָּתַב הַמְחַבֵּר בִּלְשׁוֹן אָסוּר וְלֹא חִיְּבוּ, כְּדֵי לְכלל גַּם בְּאֹפֶן זֶה. **וּבִקְרֵי מְגַדִּים** (א״א ס״ק יא) **מְצַדֵּד דְּלְקַמָּן חַיָּב אַף בְּלֹא קֶשֶׁר, כְּגוֹן שֵׁשׁ עוֹד תְּפִירוֹת מִלְּבַד אֵלּוּ שֶׁנִּתְפָּרְדוּ, וּלְכָךְ חַיָּב אַף בְּמִתַּח שְׁתֵּי תְּפִירוֹת** (סב) דְּהָוֵי כְּמַאן דְּמַכְנֵיס קְרָסִים בְּלוּלָאוֹת, כֵּיוָן דְּמִתְקַן לָזֶה בְּתְמִידוּת לְמָתְחוֹ וּלְהַדְּקוֹ כְּשֶׁלּוֹבְשׁוֹ וְכֵן לְרַפּוֹתוֹ כְּשֶׁרוֹצֶה לְפָשְׁטוֹ. (סג) וְאִם אֵין מְהַדְּקוֹ יָפֶה וְנִמְלַךְ לְפָעָמִים לְהַנִּיחוֹ כָּךְ לְעוֹלָם וּלְפָשְׁטוֹ כְּשֶׁהוּא מְהֻדָּק, אָסוּר לְהַדְּקוֹ בְּשַׁבָּת: (ל) **בִּתְפִירָה.** תְּפִירוֹת דְּמִתְחַבְּרוֹת עִם אֵלּוּ: (סה) רַמַ״ך (בהגהותיו על הרמב״ם פי״ט ה״ט) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (פי״ג ה״ב) וְכֵן כָּתַב הָרב עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא (פ״ז מ״ב): ז׳ (סג) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה וכתב ה״ר פרץ) וּפְרִי מְגַדִּים (א״א ס״ק יג): (סג) בֵּית יוֹסֵף (שם) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכ״כ בשו״ע הרב (סי״ב).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah